

JOS JEURISSEN 1880-1958

ARCHITECT TE MERKELBEEK

HUB WINKENS

Colofon

Schrijver: Hub Winkens

Vormgeving: Hub Winkens

Coverontwerp: Hub Winkens

ISBN: 9789403812168

© 2025 Hub Winkens

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de schrijver.

INHOUDSOPGAVE

Woord vooraf.....	7
Inleiding.....	9
Onderzoek naar de werken van Jos Jeurissen.....	13
Amstenrade.....	15
Bingelrade.....	33
Brunssum.....	39
Doenrade.....	62
Hoensbroek.....	79
Jabeek.....	116
Merkelbeek.....	133
Oirsbeek.....	177
Schinveld.....	182
Sittard-Geleen.....	191
Voerendaal.....	196
Ontwikkeling architectonisch werk en de betekenis van zijn werk in de regio.....	201
Betrokkenheid in de gemeenschap van Merkelbeek.....	208
Overlijden.....	209
Bronvermelding.....	210
Totaaloverzicht van werken per plaats en jaar.....	211

WOORD VOORAF

Medio mei 2021 vertelde de kleindochter van architect Jos Jeurissen, te weten José Hendricks-Jeurissen, aan mijn vrouw Lisette Winkens-Hendrix, dat haar opa architect was. José en Lisette zijn al sinds de lagere school vriendinnen. De opa van José zou een bureau hebben gehad in de Monseigneur Mannensstraat te Merkelbeek vanaf zijn eerste werk in 1913 tot en met zijn laatste werk in 1940. Aanvankelijk bestond er ook nog het plan om een aannemersbedrijf te gaan opzetten met enkele van zijn kinderen. De tweede wereldoorlog was er debet aan dat het architectenwerk weg viel. Plannen voor de aannemerij verdwenen in de ijskast en zijn er ook niet meer uitgekomen.

Toen ik dit hoorde ging mijn architectenhart sneller kloppen en ben ik direct wat gaan googlen op internet en met name in het Monumenten Inventarisatie Project (MIP, 1987-1994). Deze eerste verkenning gaf een resultaat van 28 werken verdeeld over 9 plaatsen in de regio.

In zijn architectenperiode van 1913-1940 was het gebruikelijk dat de architect de aanbesteding van werken voor zijn rekening nam. Via de krantensite van Delpher vond ik meer dan 90 werken door hem aanbesteed in de plaatselijke kranten van die tijd. Verder archief spitwerk resulteerde in een uiteindelijke werkomvang van 149 werken in 18 regionale plaatsen.

Het gevonden materiaal in archieven en oude kranten gaven zoveel energie om al het werk door te spitten en te documenteren. Met de fiets zijn alle werken bezocht omdat de geest van de plek van belang is om het architectenwerk te doorgronden. Hierbij kwam regelmatig de vraag naar boven over hoe Jos Jeurissen al deze plaatsen heeft bezocht. Naast gesprekken met opdrachtgevers moest hij ook regelmatig toezicht houden op de werken. Hij had geen auto en ook geen fiets. Bekend is dat regelmatig een taxi werd gezien in de Monseigneur Mannensstraat en dan werd er bij verteld dat die wel voor architect Jos Jeurissen zou zijn. Voor het merendeel ontving hij de opdrachtgevers in zijn bureau aan huis.

Het onderzoek naar deze tot voor kort voor mij onbekende werkzaamheden van architect Jos Jeurissen hebben in mijn ogen geleid tot een mooi document met een schat aan mooie werken, waarvan het zonde zou zijn als die kennis alleen maar in de kelders van het archief zouden zijn gebleven.

Oirsbeek, juni 2025

Hub Winkens

Inleiding

Architect Jos Jeurissen was een regionaal bekende architect in de periode voor de Tweede Wereldoorlog. Zijn ontwerpen van woningen, winkels, horeca en o.a. ook een klooster waren in eerste instantie gelegen in zijn geboorteplaats Merkelbeek. Maar daarnaast waren veel van zijn werken ook te vinden in de directe omgeving.

De meeste bekend zijnde werken heeft hij uitgevoerd in de periode van 1913-1940.

Naast werken in Merkelbeek zijn ook veel van zijn projecten te vinden in Amstenrade, Brunssum, Doenrade, Hoensbroek en Jabeek. In totaal heeft hij in 18 plaatsen werken uitgevoerd.

Antoon Joseph (Jos) Jeurissen werd geboren op 2 september 1880 in Merkelbeek als zoon van timmerman Jan Gerard Jeurissen en Maria Odilia Hubertina van den Camp. Hij was het oudste kind uit het gezin Jeurissen-van den Camp en had nog 2 zussen en drie broers. Zij woonden in de Monseigneur Mannensstraat 61 in Merkelbeek.

Monseigneur Mannensstraat 61 Merkelbeek

Jos Jeurissen trad op 13 februari 1914 op 33 jarige leeftijd in Munstergeleen in het huwelijk met de 30-jarige Maria Catharina Philomena Beltgens uit die plaats.

Maria Beltgens werd geboren op 1 februari 1884 in Munstergeleen als dochter van Jan Willem Beltgens en Maria Philomena Donners.

Jos Jeurissen en zijn echtgenote hadden twee dochters en vijf zoons.

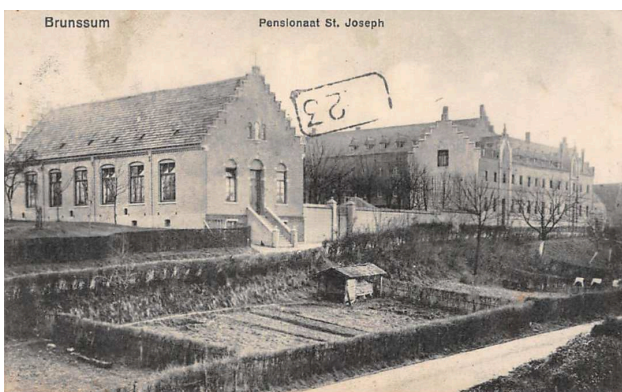
Nadat zijn vrouw op 2 februari 1949 te Merkelbeek was overleden, vroeg hij zijn zoon Wiel met zijn vrouw bij hem te komen inwonen. Mede om de zorgen op zich te nemen van zijn ziekelijke dochter Paula. Jos Jeurissen overleed op 14 november 1958 in Heerlen.

Het eerste uitgevoerde ontwerp van Jos Jeurissen, zoals dat uit de archieven bleek, is de rectorswoning in Bingelrade uit 1913 in opdracht van het Kerkbestuur. Gesteld kan worden dat hiermee zijn werkzaamheden als architect zijn gestart. Hij heeft wellicht eerder andere bouwwerkzaamheden als ambachtsman en aannemer verricht. Bekend is dat hij de rectorswoning in Bingelrade in 1913 heeft ontworpen en gebouwd en vaker heeft ingeschreven bij andere aanbestedingen.

rectorswoning Bingelrade uit 1913

Er is een foto waarop hij staat bij de bouw van het pensionaat van de zusters Franciscanessen te Brunssum. Het is onbekend wat zijn rol hier is geweest. Hij heeft dit niet ontworpen.

het pensionaat in 1910

op de bouwplaats; Jos Jeurissen 3e van rechts

Architect Jeurissen had zijn kantoor in de Monseigneur Mannensstraat 5 in Merkelbeek in een door hem zelf gebouwd huis. Hier woonde hij met zijn gezin.

woonhuis en kantoor in de Monseigneur Mannensstraat 5 te Merkelbeek. Rechts naast de voordeur zijn werkkamer en links naast de deur het kantoor

Dat Jos Jeurissen een goede ontwerpershand had toont een diploma aan de “Afdeling der Tekenschool te Sittard”. Hij behaalde hier de eerste prijs Rechtlijnig Teken en als leerling in de hoogste afdeling.

diploma eerste prijs rechtlijnig tekenen

Jos Jeurissen tweede van rechts op de bouw

links zoon Sja werkzaam bij zijn vader op kantoor

en een andere medewerker

BEWIJS VAN NEDERLANDERSCHAP Afgegeven voor reizen naar of verblijf of vestiging in BELGIE en/of LUXEMBURG en voor grensverkeer naar DUITSCHLAND. De BURGEMEESTER der gemeente <u>Moerkelbeek</u> verklaart, dat <u>Jeurissen Antoon</u> geboren te <u>Moerkelbeek</u> den <u>2 September 1880</u> Nederlander is. Afgegeven te <u>Moerkelbeek</u> den <u>23 Augustus 1933</u>. De Burgemeester voornoemd, <i>[Handwritten Signature]</i>	Geldig gedurende vijf jaren na dagteekening dezes. Signalement van den houder (de houdster). Ouderdom <u>52</u> jaren. Lengte <u>1.78</u> Meter. Voorthoofd <u>gevoorn</u> Haar <u>blond</u> Wenkbrauwen Baard <u>gevoorn</u> Knevel <u>blond</u> Oogen <u>gevoorn</u> Neus <u>gevoorn</u> Mond <u>1</u> Kin <u>1</u> Aangezicht <u>ruel</u> Kleur <u>gevoorn</u> Bijzondere kenteekenen <u>gevoorn</u> Handteekening van den houder (de houdster) <i>[Handwritten Signature]</i>
--	---

bewijs van Nederlandschap van Antoon Joseph Jeurissen, afgegeven in 1933

Zijn architectenwerk duurde tot tegen de Tweede Wereldoorlog. Zijn laatste project werd in 1940 uitgevoerd. Na de oorlog waren er geen werkzaamheden meer in de bouw. Jos Jeurissen hield toen een café met verlof aan huis. Na zijn dood in 1958 werd het cafe overgenomen door Jongen, daarna Vromen en als laatste Buitendijk. Op 15 februari 1968 brandde het cafe volledig af en werd afgebroken.

Jos Jeurissen links met de heer Bus voor zijn café

het café na de brand in 1968

Onderzoek naar de werken van Jos Jeurissen

Het uitgebreide onderzoek naar de werken van architect Jeurissen is gestart in de oude krantenrubriek van Delpher. In zijn werkzame periode was het gebruikelijk dat de architect de aanbesteding verzorgde van het werk via advertenties in de krant. Van vrijwel al zijn werken heeft dit plaats gevonden.

Vervolgens is de informatie van de aanbestedingen gekoppeld, in eerste instantie, aan het bouwvergunningenarchief van de gemeente Beekdaelen. Later zijn de archieven van De Domijnen in Sittard en van HCL in Heerlen geraadpleegd.

Van niet alle aanbestedingen zijn bouwdoSSIers gevonden. Niet alle archieven (van de vroegere kleinere gemeenten) zijn even goed gedocumenteerd en bij de aanbestedingen ontbraken ook nog wel eens de namen en of de adressen van de bouwlocaties.

Deze inventarisatie heeft de volgende resultaten geleverd van zijn werk:

- woningen	98
- woon-winkelpanden/winkel	27
- horeca (café-restaurant of hotel met won)	11
- bioscoop, winkel met café/restaurant	1
- scholen	5
- klooster	1
- gemeentehuis	1
- hoeve	1
- boerderij	3
- kapelanie	1 +

Totaal aantal werken	149

Van deze werken zijn er inmiddels zeker 22 gesloopt. Dit zijn er waarschijnlijk meer, maar omdat niet alle adressen en namen van de werken bekend zijn is dit niet exact weer te geven.

Deze 149 werken zijn niet allemaal nieuwbouw. Er zijn ook meerdere verbouwingen bij.

Van de 149 werken heeft architect Jeurissen zeker 93 aanbestedingen gehouden. Dit is het aantal volgens het archief van de kranten in Delpher. In werkelijkheid zullen dat er meer zijn geweest.

In de archieven zijn van 113 werken tekeningen gevonden. Veel daarvan in blauwdruk.

Van de resterende werken zijn geen tekeningen in de archieven gevonden.

In het Monumenten Inventarisatie Project (MIP, 1987-1994) worden diverse werken van Jos Jeurissen vermeld. Dit Inventarisatieproject is landelijk opgesteld om een overzicht te verkrijgen van de bouwkunst en stedenbouw uit de periode 1850-1940. Vermelding hierin betekende dat het ging om een bouwkundig waardevol ontwerp.

Van de 149 werken zijn 34 werken van Jeurissen opgenomen in het MIP. Vergelijken we de criteria en de geselecteerde werken van het MIP met de niet vermelde werken, dan kan men stellen dat er heel wat meer werken in aanmerking hadden moeten komen. Daaruit blijkt dat niet in alle gemeenten zorgvuldig is geïnventariseerd of waren archieven toen niet goed toegankelijk. Uit de gemeenten Brunssum en Merkelbeek bv zijn in totaal slechts 3 werken opgenomen. Op basis van eigen inventarisatie moeten er nog 35 werken worden toegevoegd aan de bestaande lijst van 34, die van bijzondere kwaliteit zijn.

In de toelichtingen op de inventarisatie per regio wordt gemeld dat de werken van A.J. Jeurissen met enige regelmaat werden aangetroffen in de inventarisatie.

In het boek Monumenten in Limburg worden ook een aantal woningen van Jos Jeurissen aangehaald als betekenisvolle voorbeelden van monumentwaardige ontwerpen.

De belangrijkste werken van Jos Jeurissen worden in de volgende hoofdstukken behandeld per plaats. Bijzondere projecten krijgen meer aandacht. Niet alle plaatsen komen aan bod. Plaatsen waar slechts een enkel project is gerealiseerd of waar adressen of namen ontbreken worden alleen genoemd in het totaaloverzicht.

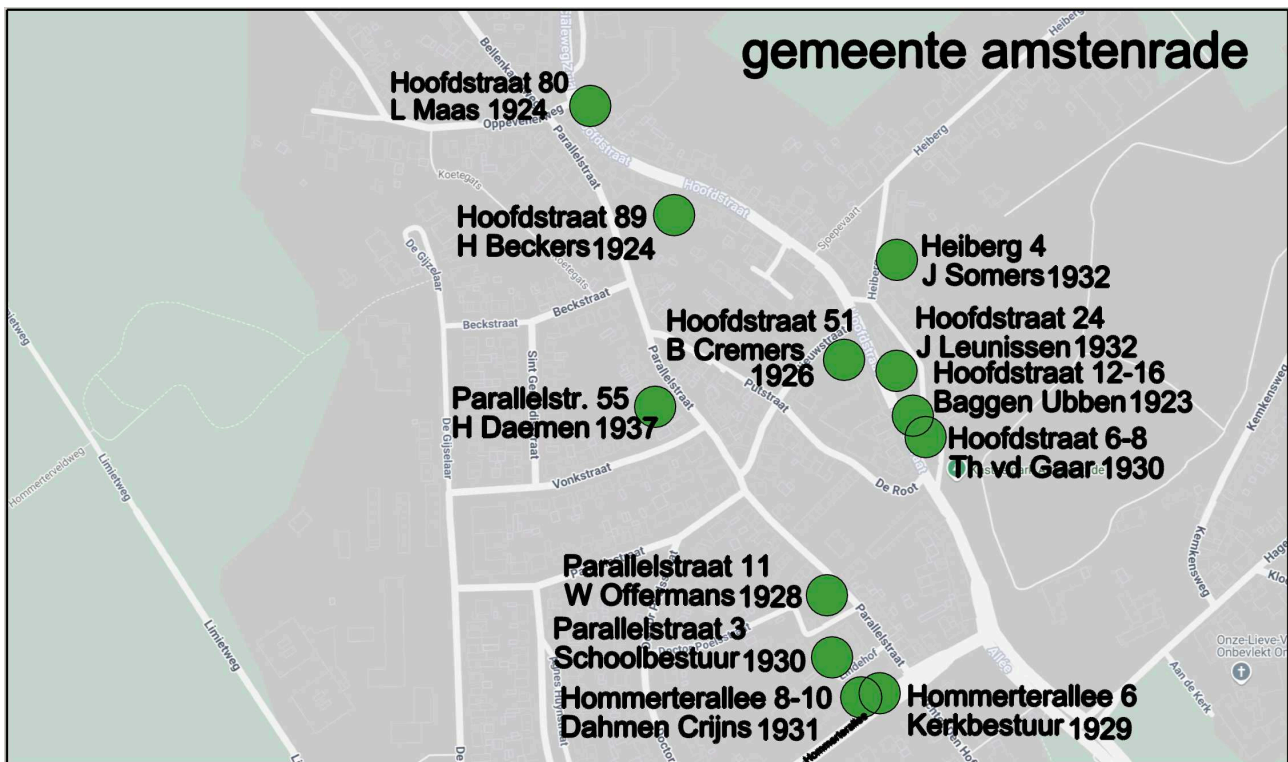
Terugkijkend naar zijn werken wordt daarna ingegaan op de ontwikkeling van zijn architectonisch werk in de periode 1913-1940. Een groot deel van het werk vond plaats in de typische 20-30er jaren. Deze periode vind de laatste tijd veel waardering en meerdere recente nieuwbouwprojecten gebruiken deze vormtaal om een aantrekkelijk en vriendelijk woonklimaat te creëren. Daarnaast wordt ingegaan op de betekenis van zijn werk in de regio (de Mijnstreek).

Tot slot komt de betrokkenheid van Jos Jeurissen in de gemeenschap van Merkelbeek aan de orde.

gezin Jos Jeurissen ca.1928

Amstenrade

In de periode van 1923 tot en met 1937 heeft architect Jos Jeurissen in Amstenrade 12 ontwerpen gemaakt.

De werken betreffen:

- 2 woon-winkelhuizen
- 7 woonhuizen
- 1 verbouwing restaurant
- 1 school
- 1 kapelanie.

De plattegrond van het dorp Amstenrade werd bepaald door het centraal gelegen kasteel. De in enkele straten eromheen gelegen bebouwing liep door in noordwestelijke richting. De hoofdstraat van Amstenrade (vroeger Beekstraat) was in begin 1900 een lintbebouwing en sloot aan op de lintbebouwing in Oirsbeek.

Langs deze lintbebouwing zijn meerdere werken van architect Jeurissen gesitueerd. Enkele woonhuizen en de winkel-woonhuizen. De Hoofdstraat begon een winkelstraat te worden.

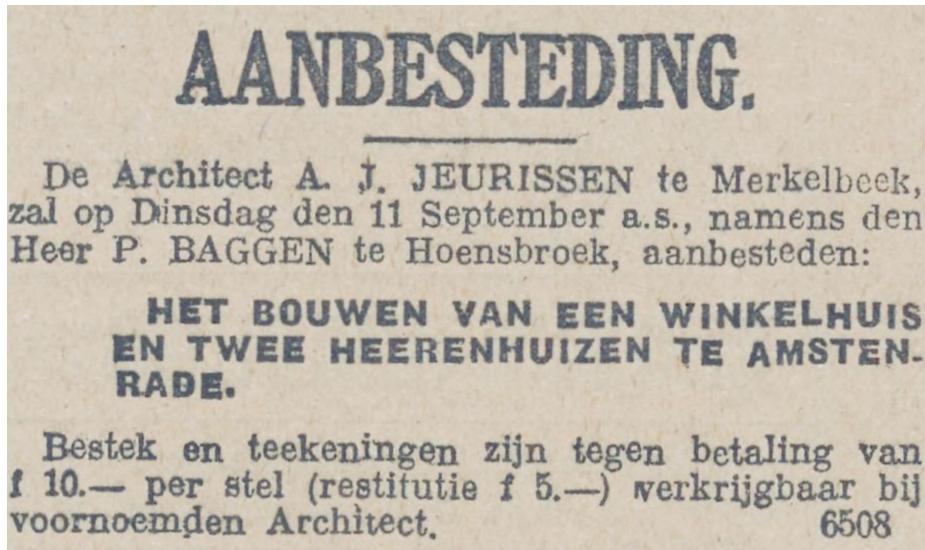
In het Monumenten Inventarisatie Project (MIP) zijn 5 woningen opgenomen. Als bouwstijl wordt het Traditionalisme benoemd.

Kenmerkend zijn de eenvoudige vormen, de geslotenheid van de gevels, de zadeldaken en het gebruik van natuurlijke materialen (zoals baksteen, hout en steen).

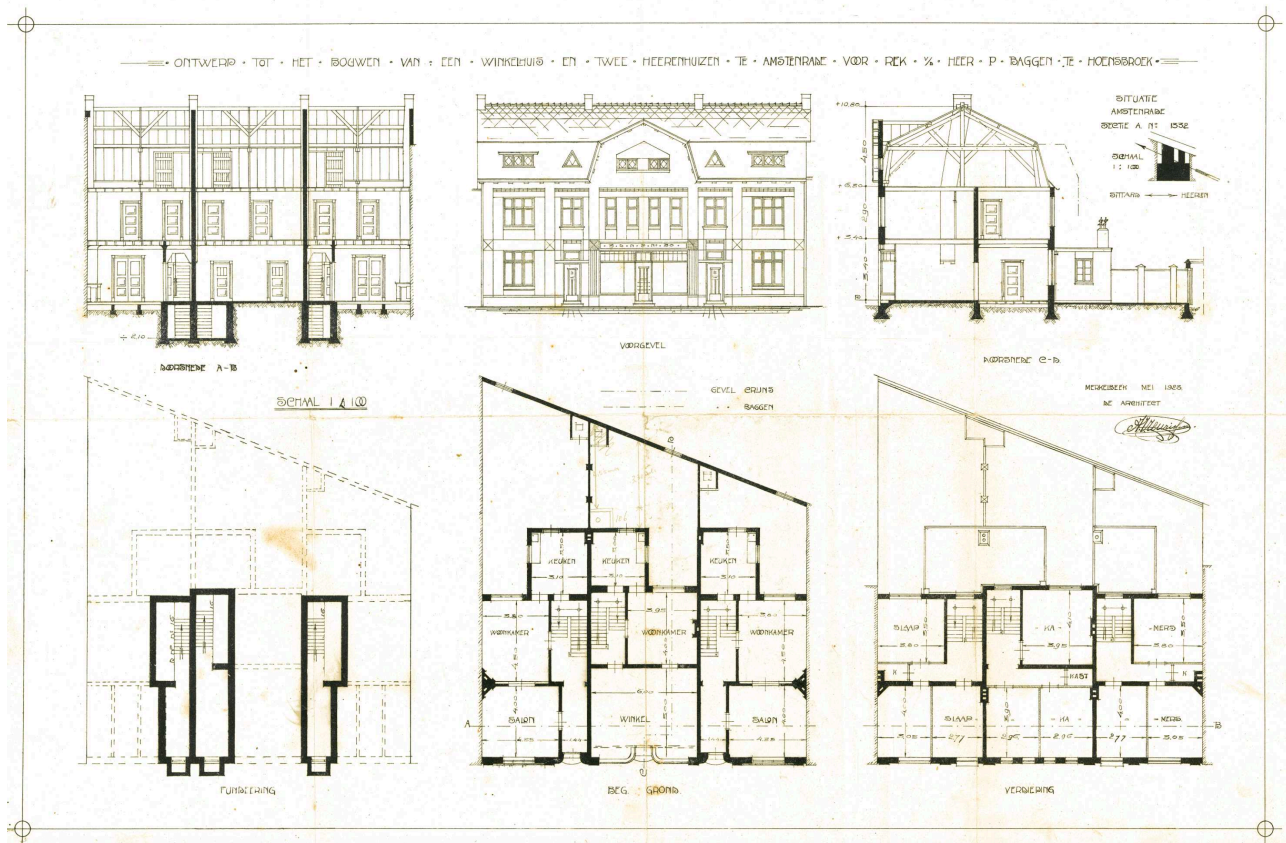
Hierna wordt ingegaan op de meest spraakmakende ontwerpen voor Amstenrade.

1923 winkelhuis en twee “heerenhuizen”; Hoofdstraat 12-16 Amstenrade; opdrachtgever P. Baggen

De heer P. Baggen gaf in september 1923 aan architect Jeurissen de opdracht tot het ontwerpen van een winkelhuis en twee “heerenhuizen” in de Hoofdstraat van Amstenrade. Op 11 september 1923 vond de aanbesteding plaats.

Het ontwerp toont in het midden een winkel en aan weerszijden daarvan 2 woonhuizen. Het gebouw is opgetrokken in bruinrode baksteen met verticale geledingen waardoor er 5 kaders ontstaan in de gevel. Het midden(winkel)kader wordt aan de bovenzijde verbijzonderd door een geknikte topgevel. De hoge geknikte daken hebben enkele verschillende dakkapellen.

De winkelentree op de begane grond bestond uit twee rond naar binnen lopende glaspuien geflankeerd door bewerkte metselwerk kolommen. In de gehele voorgevel zijn verschillende metselwerkmotieven verwerkt.

entree met ronde naar binnen lopende glaspuien

situatie 1948

De huidige situatie hieronder laat zien dat het linker gedeelte wit is geverfd. Hierdoor is de sterke symmetrische opbouw verstoord. In het rechter gedeelte is de kwaliteit van de gevel en de woonhuisentree met zijn fraaie metselwerkmotieven goed te zien. Op de begane grond van de woonhuizen zijn nu winkels voorzien.

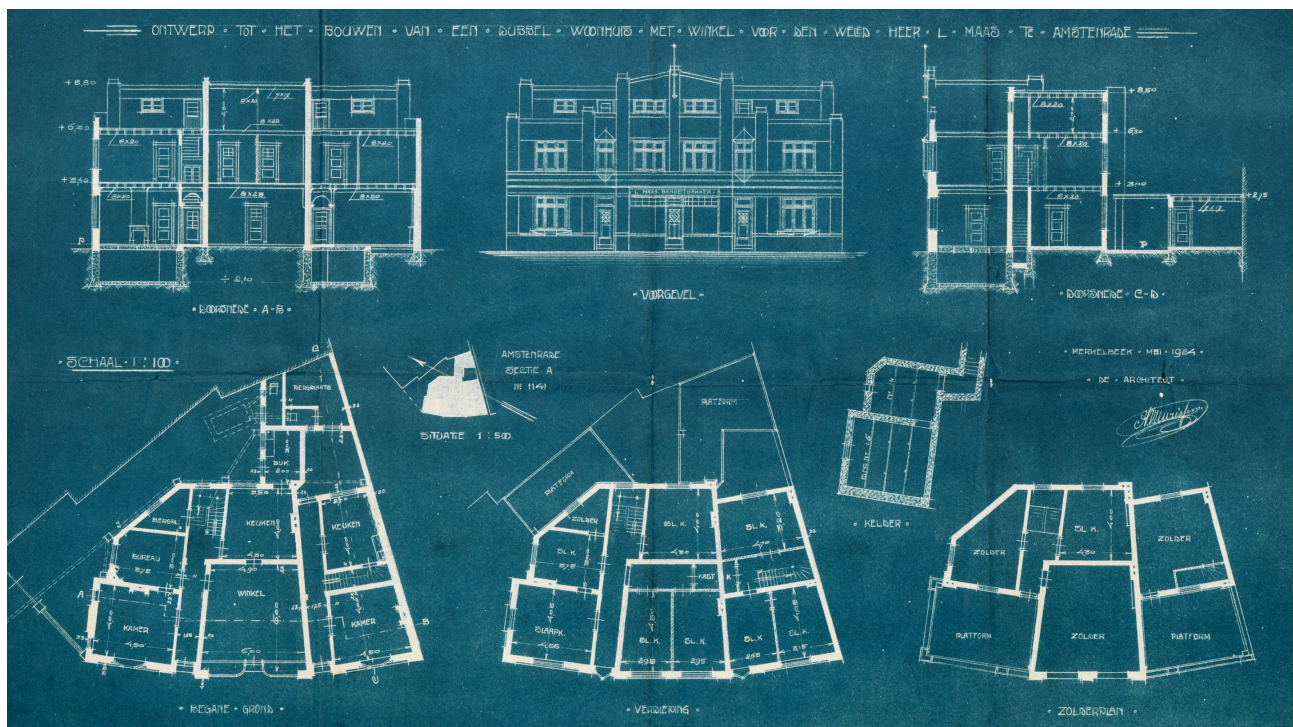
huidige situatie

1924 twee woonhuizen en een winkel; Hoofdstraat 80 Amstenrade; opdrachtgever Leo Maas

Op 3 juni 1924 plaatste architect Jeurissen een advertentie in de Limburger Koerier om de aanbesteding op te starten voor het bouwen van twee woonhuizen en een winkel voor Leo Maas in de Hoofdstraat te Amstenrade.

Het complex heeft een lichte knik als gevolg van de geringe bocht waar het aan ligt. Links het winkeldeel met woonhuis en 6 slaapkamers voor bakker Leo Maas. Rechts een tweede woning met 3 slaapkamers. Beide woonhuizen hebben op de 2e verdieping een platform (dakterras). Het gebouw heeft een verticale indeling door de toepassing van 7 pilasters die boven de begane grond wordt doorkruist middels horizontale metselwerkbanden. De in het midden gesitueerde winkel heeft een verbijzondering bij het dak door de toepassing van een topgevel met vlaggenstokaccent.

De twee dakterrassen zijn teruggelegen om het geheel beter in te passen in het bestaande straatbeeld. De winkelentree heeft 2 naar binnen gebogen winkelpuien. Ook hier zijn in het gevelbeeld meerdere metselwerkmotieven toegepast. Onduidelijk is wanneer het geheel is wit geverfd.

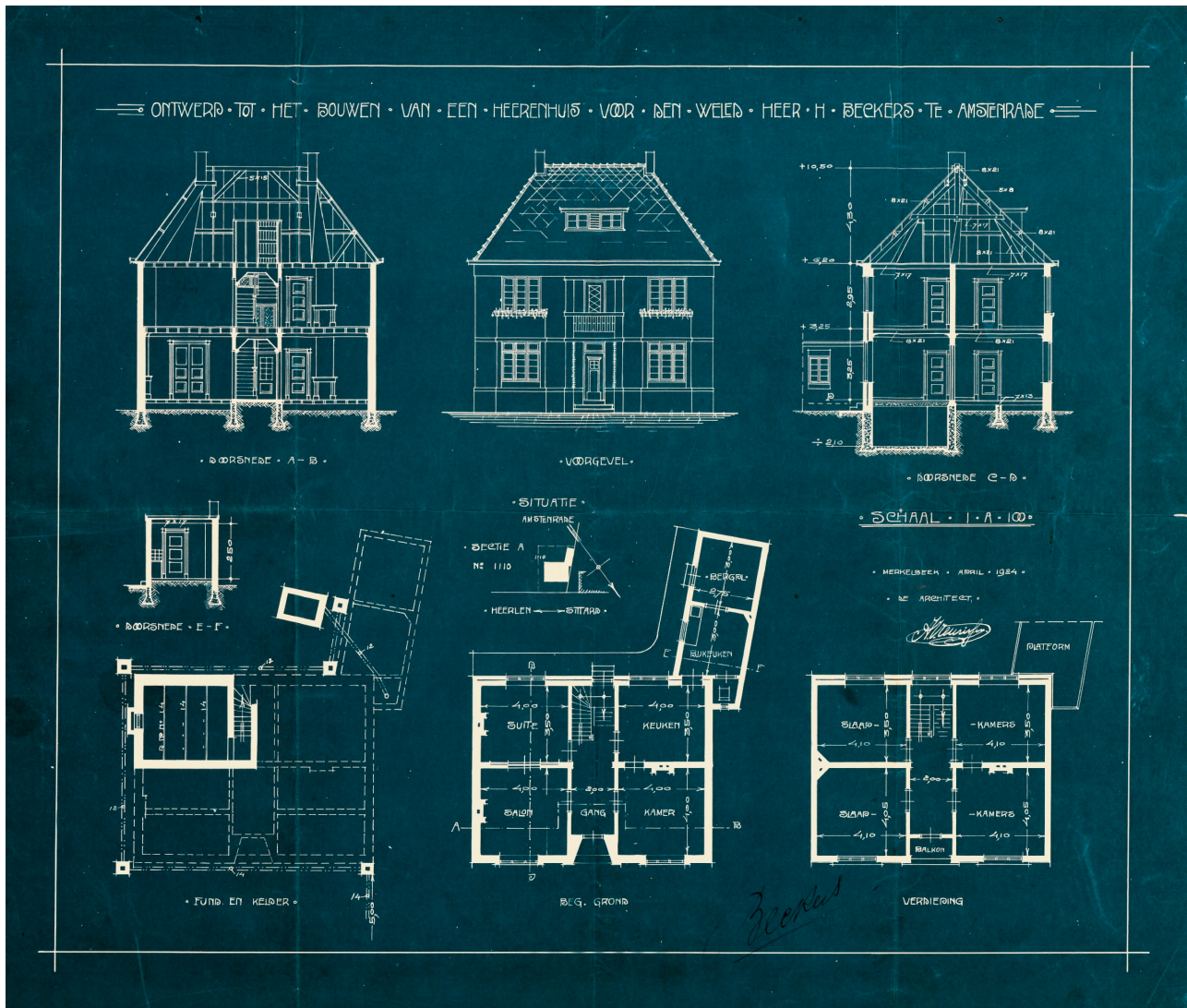
bakkerij Leo Maas 1961

onder latere situatie tot 2008 met café-restaurant en logies

1924 “Heerenhuis” ; Hoofdstraat 89 Amstenrade; opdrachtgever; H. Beckers

In 1924 heeft architect Jeurissen een ontwerp gemaakt voor een “heerenhuis” voor de heer H. Beckers aan de Hoofdstraat te Amstenrade. Het woonhuis met 4 slaapkamers maakt een voorname indruk. De gevel is opgedeeld in 3 delen. Door de verbinding van ramen en deuren met metselwerk elementen is een verticale geleding gemaakt. De entree is verbijzonderd met pilasters tot aan de goot en het aangebrachte balkon.

Het woonhuis is uitgevoerd in rode baksteen en wordt afgewisseld met baksteen rollagen en horizontale betonbanden. Het hoge dak met zwarte dakpannen heeft een dakkapel en rust op een uitstekende smalle goot.

Het pand is opgenomen in het Monumenten Inventarisatie Project (MIP) en de bouwstijl wordt als beïnvloed door het Traditionalisme betiteld.

1926 villa met garage: Hoofdstraat 51 Amstenrade; opdrachtgever Dr. P. Cremers

De plaatselijk zeer bekende huisarts Dr. P. Cremers heeft in 1926 een villa laten ontwerpen door architect Jos Jeurissen aan de Hoofdstraat 51 te Amstenrade.

De villa had naast een woongedeelte een dokterspraktijk met een spreekkamer. Het is een markant gelegen villa met een voorname uitstraling. Naast het hoofdgebouw was er links een lager gedeelte, waarin de apotheek en de wachtkamer waren gelegen. Deze waren bereikbaar via een aparte ingang aan de linkerzijde van de aanbouw.

Het grotere bouwblok had aan de voorzijde een ruim architectonisch gebaar door de toepassing van twee erkers links en rechts naast de voordeur afgedekt met een langgerekt balkon. Het pand is opgetrokken uit bruinrode baksteen.

Boven de uitbouw links en onder de goot is een hoge verticaal geplaatst bakstenen rollaag opgenomen. De Villa heeft een hoog dak afgedekt met shingles met een dakkapel en twee markante schoorstenen. De ruim overstekende smalle gootlijst rust op gootklossen.

Het pand is opgenomen in het Monumenten Inventarisatie Project (MIP) en de bouwstijl wordt als beïnvloed door het Traditionalisme betiteld.

